

Győri András Timótheus

Merengő

BUDAPEST, 2021

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

A kötetben összegyűjtött írások egy része az *Evangélikus Élet*, valamint a *Nagytarcsai Tükör* (korábban *Nagytarcsa*) című folyóiratokban megjelent publikációk szerkesztett változatai.

A könyvben felhasznált képek a Győri család archívumából valók, kivéve a 16–17., 29–30., 32–33., 35–38., 43–44., 58., 84., 86., 111–113., 164., 172–173., 175–176., 179–180., 182., 184. és 191. oldalakon szereplők, amelyek a a nagytarcsai falumúzeum és a Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely gyűjteményének részei.

© Luther Kiadó, 2021

© Győri András Timótheus, 2021

Borítófotó © Magyar Márton, 2021

Tartalom

Előszó	7
--------------	---

ESZTENDŐ

Karácsony nyolcadán	13
Farsangi szeretetvendégség	20
Böjt után feltámadás	24
Szent Györgytől Szent Mihályig	29
Nyári vasárnapok	34
Vakáció!	42
Úrvacsora	49
Búcsú	56
Apám bora	60
Halottak napja	65
Várakozás	71
Hefkő kettőspontja	75

ARCKÉPEK

Péter néni	83
Nomen est omen!	88

A lelkiismeret	92
Miklós, a bolgár kertész	95
Éljen május elseje!	98
Márikántye	104
Miska bácsik	110
Öröm van a mennyben	115

MADÁRTOLLAM

Ami a begyemben van	125
Csurik	127
Feketék	132
Csalogány	137
Picinkék	142
Aurora musis amicea	147
Ficsérgés és kamuflázs	152
Madárfarsang	155

MERENGŐ

Tűz	163
Hangjelzések	171
Jó boltok?	178
Apák cigarettái	186
Szelíd vadak	192
A ruha teszi az embert!	194
Mennyből az angyalkák	197
Várok a természetben	200

Előszó

Már négy éve szabadlábban voltam, mire annak a súlyos két év katonai szolgálatomnak a keserű emlékei kezdtek elhalványulni. Ám hegedő lelki sebeim újra meg újra felszakadtak, amikor valamely ügyintézés végett hivatalos miskulanciámat őrző asztalfiókomban kutráltam. Ott, a papirosok alatt lapult khaki színű katonakönyvem és dögcédulám, melyeket a bevonulásomkor kaptam. Ez utóbbi egy kis láncra fűzött fémlapocska, melyre apró számsor van vésve. A születési dátumom és a kódszámom. Ha háborúban meghalnék, ez alapján fognak majd beazonosítani. Mindenesetre kellemesen cseng ez a „dög” név. Mintegy jelzi, hogy a katona nem ember, s ha elesne, sem halott, hanem csak dög. Igen, mert tartalékos katona vagyok, és bármikor berendelhetnek, hogy letöltsem sorkatonai szolgálatom harmadik évét valamely „vidám” hadgyakorlaton vagy háború esetén a harctéren.

Annak ellenére, hogy éppen folytak a SALT (szovjet–amerikai leszerelési tárgyalások) egyezkedései, igencsak puskapóros volt a levegő, s engem elkapott a harctéri idegesség, ezért undorral löktem be az asztalfiókot. De hiába, mert egy böjti napon megjött a SAS-behívóparancs. (Nevét a parancson felüntetett, nagybetűs SAS feliratról kapta, amely a „Sürgős,

azonnal, siess!” vagy a „Sürgős, azonnali, soron kívüli!” jelzés rövidítése.) Öreg ruhásszekrényünk ajtaja részvétellel nyikordult, mikor elővettem mélyéből katonai málhazsákomat. Felöltöttem a mundért, zsebre vágтам a katonakönyvem, és a rendelkezésnek megfelelően dögcédulámat a jobb csuklómra húztam.

A Váci út végén lévő hadikikötő felé menet a kék buszon egyre kevesebb lett a civil, s a végállomástól már csak málhazsákos regrutatársaimmal hömpölyögtünk a flottilla felé. Senki sem szólt egy szót sem, és ezt a csendet a surranók tompa puffanásai még kétségbeejtőbbé tették. A laktanyához közeledve a már jól ismert üvöltözés egyre hangosabb lett. A tágra nyitott nagykapun belépve tiszthelyettesek serege egymást túllihelve dresszúrázott bennünket rajokba. Egy fiatal, még alig húszéves őrmester ordított a legkegyetlenebbül. Ő már annyira elkötelezett volt a rendszer mellett, hogy obszcén káromkodása csak vivő frekvenciája volt legdurvább mondatának, melyet minden sor végén úgy üvöltött el, hogy nyakán még az erek is kidagadtak: „Rohadjon meg Amerika!” Nyolcfős rajunk tagja volt egy ötvenöt éves férfi. Majd elbőgöm magam – még ma is –, amikor felidézem, ahogy ez a nyikhaj senkiházi ennek a sorban mellettem álló idős, ki tudja, miken keresztülment embernek közvetlen közelről az arcába üvöltött.

Több mint huszonöt éve leadtam a málhazsákomat, és a SAS-behívómat is bevonták. Időközben megnősültem, baj nélkül felneveltük négy gyermekünket. Munkáim során sok mindent megélhettem. S lám, mire ötvenöt éves lettem, kis híján utcára kerültem. Három hónapig lebegtem, várva, mit hoz a jövő, és volt időm átgondolni múltamat. Ekkor eszembe jutott az az öreg tartalékos katona bácsi. Elhatároztam, hogy leírom a történetét.

Noha nagy kedvencem Balassi Bálint, és a Szentírás is gyakran szól a hadászatról, a harcról, én antimilicista, pacifista vagyok. Lehet, hogy ez nem valami férfias tulajdonság, de gyermekkoromban verekedni se nagyon mertem, mert korosztályomhoz képest erősebb fizikumú lévén, mindig attól tartottam, hogy ha megütök valakit, akkor az ottmarad. Éppen ezért mottóm az *Egy katonaének* első sorát alapul véve így alakult: „Vitézek, mi lehet ez széles föld felett szebb dolog a végénél (a végleg leszerelésnél)?” Ennek jegyében vetettem ide e néhány sort elsősorban magamnak, illetve gyermekeimnek levitézlésről. Azt azonban hozzá kell tennem, hogy a hitnek harcát meg kellett és meg is kell küzdenem nap mint nap. Igaz, ebben is csak ritkán győzedelmeskedtem, de ami híja volt, azt Isten csodálatosan kipótolta. Megőrzött, védett és meg is edzett.

Írásomat elküldtem nagy családunk tagjainak, valamint a hozzám közel álló barátaimnak, és annak ellenére, hogy a történet húsz oldalra rúgott, átrágták magukat rajta, és azzal biztattak, hogy olvasható volt. Így elővettem madártollam, és nagy kedvenceimmel, a szárnyasokkal folytattam *Ami a begyemben van* címmel. Unokáim szaporodtával rádöbbsentem, hogy mennyi minden szép múltbéli dologról sohasem fognak tudni, ha én nem vetem papírra. Így kezdtem el merengeni múlt századi gyermekkoromról, szülőfalumról, az ott zajlott eseményekről és az ott élő emberekről.

E néhány szösszenetemhez igyekeztem sok fényképet mellékelni, hogy ha az írások unalmasak lennének, legalább képeskönyvként működjön. A QR-kódok segítségével pedig fekete-fehér mozifilmekkel, videókkal talán szélesebb rálátást mutat arra a világra, amelyet szerettem volna megosztani.

Köszönöm feleségemnek, Andinak, hogy segített olvashatób-

bá tenni szövegeimet. Mivel előbben szól a zene egy bakelitlemezről, mint bármely digitális kütyüről, ezért külön köszönet Antal Bálintnak, a Luther Kiadó igazgatójának, hogy lehetővé tette ezt a kézbe vehető Gutenberg-formátumot. Végül hálás köszönet Isó M. Emesének, Diószegi Ritának, Máté Tóth Zsuzsának, valamint Török Andreának, akik oly nagy gonddal rendezték soraimat könyvecskévé.

Győri András Timótheus

Eszendő

Karácsony nyolcadán

A karácsony ünnepe utáni nyolcadik nap – vagy másképpen karácsony nyolcada – újév napja. Ezen a napon vitték fel az újszülött kis Jézust Betlehemből a jeruzsálemi nagytemplomba, hogy bemutassák (elnevezzék), és zsidó szokás szerint körülmetéljék. A karácsony tehát Jézus születésnapja, január elseje pedig a neve napja. Ezért lett a közismert mozaikszó, a BÚÉK keresztyén olvasata a „bízd újra életed Krisztusra”.

Időszámításunk is ezzel a nappal kezdődik. A régi könyvekben még így írták a dátumokat: *Kr. e.* és *Kr. u.*, azaz *Krisztus előtt* és *Krisztus után*. Csak a múlt századi kelet-európai ateista ideológia akarta megtagadni ezt a tényt. Ezért került használatba az *időszámításunk előtt* és az *időszámításunk után* meghatározás. Magyar keresztyén körökben ez az *i. e.*, illetve *i. u.* rövidítés az „*Idvezítő*” (születése) *előtt* vagy *utánt* jelentette. Az évszámok írásánál azonban ma is gyakran használatos az *a. D.*, azaz *anno Domini*, amely latin kifejezés, és magyarul azt jelenti: az Úrnak évében.

Sajnos falunkban már kihalt az „egyházkelés” régi gyakorlata. Az édesanya első útja – pár nappal a szülés után, amint megerősödött – a templomba vezetett. Itt a lelkész megáldotta

öt új feladatában, és együtt imádkozott vele. Ha valaki egyház-
kelés előtt ment ki az utcára, a faluba, azt megszólták.

KARÁCSONY NYOLCADÁN KIRÁNDULÁS A MÓKUS-HEGYRE

Kihalóban vannak már azok is, akik még a hónapokat és heteket is a keresztyén hagyomány szerint nevezték (például Szent Mihály hava, pünkösöd vagy Szentháromság hete stb.). Az egyik legősibb keresztyén ünnepünk, a vízkereszt is lassan feledésbe merül, pedig a „háromkirályok”, azaz a bibliai napke-

leti bölcsek, akik ezen a napon érkeztek a Messiás, a Megváltó Jézus látására, igen kedvelt témája az irodalomnak, a zenének és a képzőművészeteknek.

Ugyanígy ismeretlen már a mai gyerekek számára a csendes téli falusi élet a maga visszatérően beköszönő munkáival és örömeivel. Utazzunk most vissza az időben majd fél évszázadot, és pillantsunk bele Nagytarcsa rég múlt téli világába...

Vonzalmam e hideg évszakhoz érthető, hiszen névnapom és születésnapom keretezi. Bár vízkereszt után, megunva a telet, már a tavaszt várom, hólapátolás közben mégis nosztalgiával gondolkodom vissza a téli iskolai szünetek nyugalma. Gyermekszobánk ablakából önfeledten bámultam, amint cinkék, tengeli-

CSAPATUNK VIDÁM ZSIVAJA TÖLTI BE AZ AKÁCSOT

cék, zöldikék nagy egyetértésben lakmároztak a nagydiófánkra felgallyazott szalonnabőrken és etetón. A lassan telő, szürke napok csendjét csak a száncsengők csilingelései törték meg. Némára dermedt, csapzott szamárkórok figyelték kíváncsian a szántóföldek puha hópaplanját, melyet éjszakánként fácánok, nyulak, rókák rajzoltak kalandosra. Dél előtt a faluszéli „vrška” (hegy) lejtőjén ródliztunk. Azon versenyeztünk, ki tud mesz-

A SZÜRKE NAPOK CSENDJÉT CSAK A SZÁNCSENGŐK CSILINGELÉSE
TÖRTE MEG

szébb csúszni. A többnyire házilag fabrikált, vasalás nélküli faszánkók lassan, akadozva csúsztak le a lankás domboldalon. Irigykedve néztük, amint vasszánjával Antal Dodi sebesen száguldott le egészen a patakig.

Vasárnapi délutánokon a Mókus-hegy akácósának csendjét csapatunk vidám zsivaja töltötte be, mert itt a meredeken a legócskább tákolmánnyal is szédületes sebességgel lehetett hosszan száguldozni. Csak a korai sötétedés hajtott haza bennünket. Vacogva szaporáztuk lépteinket, mert a lucskos nadrágszárunkra olvadt hó kezdett megfagyni.

Akkor lett igazán kerek a nap, amikor vacsorára a forró teához a fokhagymával alaposan bedörgölt, zsírban sült pirítóst majszoltam. A huszonöt wattos konyhai lámpa félhomályában nézegettem, amint a konyhaasztal széle fölé hajolva nagymám akkurátusan, szemezgetve válogatta a szemetet a rizsből a hétfői disznóöléshez.

Télen a sötét, rideg hajnalokat éhes disznók visítása verte fel szerte a faluban. Jogosan méltatlankodtak, hiszen előző este már nem kaptak vacsorát. A nagy üstben jó ideje forrt a víz, és megérkezett Misa bácsi, a presbíter tsz-elnök, aki egyben a mi házi böllérünk is volt.

AZ ABLAKBÓL NÉZTÜK, AMINT
LÁNGBA BORULT A SZALMÁVAL
BORÍTOTT TETEM
